

Ostatni dzień konferencji przebiegał w ramach ośmiu paneli, w tym dwa z nich były to tzw. panele mieszane, czyli miscellanea. Pozostałe sześć paneli to: *Mniejszości wyznaniowe w PRL*, *Kościół katolicki w PRL*, *Znani i nieznanii Polacy XIX-XX wieku*, *Polscy emigranci w XIX wieku*, *Wielkopolska w XX wieku*, *Kultura lokalna*.

O godz. 13.00 w sali dziekańskiej odbyło się oficjalne zamknięcie obrad oraz Sejmik Zjazdu, podczas którego miał zostać zaprezentowany oraz wybrany przyszłoroczny organizator XXVI Ogólnopolskiego Zjazdu Historyków Studentów. Zakończenie oraz Sejmik poprowadziła przewodnicząca komitetu mgr Agata Łysakowska. Po krótkiej prezentacji podsumowującej tegoroczny zjazd głos zabrali: dr Igor Kraszewski, opiekun Komitetu XXV OZHS, oraz prof. dr hab. Józef Dobosz, dyrektor Instytutu Historii UAM. Podziękowali oni prelegentom za przybycie do Poznania, owocne obrady oraz poświęcony czas. Mgr Agata Łysakowska podziękowała członkom komitetu za współpracę, wytrwałość oraz nieocenioną pomoc, bez której zjazd nie mógłby się odbyć. Następnie został przedstawiony ośrodek, który zgłosił się jako przyszłoroczny organizator zjazdu – Uniwersytet Łódzki. Przedstawiciele tej uczelni zaprezentowali budynek, który zostałby przeznaczony jako miejsce obrad, prawdopodobny termin zjazdu, warunki noclegowe wraz z kwotą zakwaterowania oraz węzeł komunikacyjny. Przyszli organizatorzy ujawnili, w jaki sposób podzielią nadesłane abstrakty oraz w jaki sposób odbędzie się ich selekcja. Ze strony zgromadzonych na sali osób padły pytania dotyczące logistyki oraz układu paneli tematycznych, na które w rozbudowanej formie została udzielona odpowiedź. Gdy prezentacja dobiegła końca, przystąpiono do głosowania poprzez aklamację. Oficjalnie XXVI Ogólnopolski Zjazd Historyków Studentów odbędzie się właśnie w Łodzi!

Liliana Kasprzak

Wydarzenie Zabytek Otwarty w Archiwum Państwowym w Poznaniu jako przykład regionalnej inicjatywy popularyzacji zasobu, Poznań, 19 sierpnia 2017 r.

19 sierpnia 2017 r. Archiwum Państwowe w Poznaniu miało okazję współtworzyć wydarzenie z cyklu Zabytek Otwarty, organizowane razem z Centrum Turystyki Kulturowej TRAKT (dalej CTK TRAKT)¹. Placówka Archiwum,

¹ Centrum Turystyki Kulturowej TRAKT – instytucja kulturalna Poznania, której celem jest promocja historii miasta poprzez turystykę historyczną, edukację i animację społecz-

znajdująca się na mapie promowanego przez instytucję Traktu Królewsko-Cesarskiego, doskonale wpisuje się w misję przybliżenia mieszkańcom Poznania i turystom historii regionu². Celem organizatorów było: z jednej strony – zapoznanie zwiedzających z wnętrzem Archiwum Państwowego w Poznaniu jako ciekawym przystankiem na trasie Traktu, a z drugiej – popularyzacja zasobu placówki, który stanowi bezcenne źródło wiedzy o funkcjonowaniu Poznania i Wielkopolski oraz jej mieszkańców na przestrzeni dziejów. Wstęp na wszystkie zorganizowane atrakcje był bezpłatny.

W czasie przygotowywania przedsięwzięcia, w oparciu o wcześniej zorganizowane przez CTK TRAKT imprezy oraz doświadczenie Archiwum związane z popularyzacją zasobu, organizatorzy ustalili program wydarzenia. Jego podstawą była wycieczka pn. *Poczuj historię – czym pachną dokumenty?* Główną ideą oprowadzania było zapoznanie zwiedzających z różnymi zapachami dokumentacji i pomieszczeń archiwalnych, przedstawiając w ten sposób różnorodność materiałów zgromadzonych w instytucji. Goście mieli okazję zobaczyć: magazyny akt staropolskich, akt metrykalnych oraz zespoły z okresu okupacji hitlerowskiej i PRL. Odwiedzono również Pracownię Digitalizacji i Konserwacji Materiałów Archiwalnych, w których jej kierownicy, Małgorzata Kaczmarek oraz dr Przemysław Wojciechowski, opowiadali o zabezpieczaniu zasobu. W ciągu dnia oprowadzono po budynku Archiwum sześć grup odwiedzających, co łącznie dało ok. stu osób. Większość z nich wyraziła chęć ponownej wizyty w placówce, szczególnie w ramach korzystania z Pracowni Naukowej, w związku z zainteresowaniem zaprezentowanymi materiałami.

Równoległe do zwiedzania instytucji w ramach Zabytku Otwartego zorganizowano trzy dwugodzinne pokazy, które miały uzupełniać i rozwijać najciekawsze elementy wycieczki po gmachu Archiwum. Pierwszy w Sali Konferencyjnej im. prof. Kazimierza Kaczmarczyka wystąpił dr Przemysław Wojciechowski z prezentacją pt. *Jak zatrzymać czas? O technikach konserwacji dokumentów*. Prelegent opowiadał m.in. o zagrożeniach związanych z różnymi typami dokumentów gromadzonych w archiwach oraz przedstawił środki, których używają archiwiści do ratowania i zabezpieczania zasobu. Kolejny pokaz, zatytułowany *Najarchiwum*, poprowadził dyrektor Archiwum Państwowego w Poznaniu Henryk Krystek. Wydarzenie to, odbywające się w czytelni Pracowni Naukowej, zgromadziło największą liczbę widzów. Wśród prezentowanych materiałów znalazły się m.in.: dokument uposaże-

ną. Działania CTK TRAKT szczególnie skupiają się wokół organizacji wydarzeń na Trakcie Królewsko-Cesarskim.

² Trakt Królewsko-Cesarski – poznański szlak turystyczny, którego celem jest ukazanie procesu powstania miasta przez pryzmat „sięgania po koronę”, a więc wydarzeń i miejsc w szczególnie sposób związanych z historią stolicy Wielkopolski i jej mieszkańców. Zob. *Trakt Królewsko-Cesarski*, <http://trakt.poznan.pl/> (dostęp 22 sierpnia 2017).

nia klasztoru cystersów w Łeknie z 1153 r.³ (najstarszy dokument w zasobie Archiwum, wpisany na Krajową Listę UNESCO *Pamięć Świata*), największy zachowany dokument cechów miasta Poznania z 1676 r.⁴, najbardziej kolorowy dokument miasta Gniezna z lat 1779-1784⁵ oraz liczne mapy i tłoki pieczętne. Ostatni warsztat, pod nazwą *Rozkoduj historię – jak zmieniła się dokument przez wieki?*, poprowadzili pracownicy Archiwum Państwowego w Poznaniu – kustosz Beata Karwalska i starszy kustosz Stefan Olejniczak. W czasie trwania pokazu szczególnie skupiono się na ćwiczeniach z zakresu neografii łacińskiej i niemieckiej – uczestnicy mieli okazję zapoznać się z tajnikami dawnego pisma, uczyli się odczytywać imiona i najpopularniejsze słowa, jakie znaleźć można w aktach metrykalnych. Z warsztatów skorzystali przede wszystkim uczestnicy wycieczek po gmachu Archiwum, ale znalazły się również osoby zainteresowane tylko tą formą rozrywki.

Kolejną atrakcją była wystawa *Herb Poznania w przestrzeni miejskiej i nie tylko*, otwarta z okazji obchodów Międzynarodowego Dnia Archiwów 2017⁶. Kurator wystawy, Marek Knasiecki, członek Towarzystwa Miłośników Miasta Poznania im. Cyryla Ratajskiego, zgodził się w ramach organizowanego wydarzenia towarzyszyć zainteresowanym w zwiedzaniu kolekcji. Wystawa, uzupełniona ciekawymi historiami opowiedzianymi przez jej autora, stanowiła wspaniałe zakończenie wędrówki po gmachu placówki.

Zabytek Otwarty w Archiwum Państwowym w Poznaniu łącznie zgromadził tego dnia ok. 150 osób, co jest pokaźną liczbą zarówno w porównaniu do poprzednich edycji imprezy w innych punktach na mapie Traktu Królewsko-Cesarskiego, jak i w odniesieniu do podobnych inicjatyw samego Archiwum. Oprócz zapewnionych przez pracowników instytucji atrakcji, przedstawiciele CTK TRAKT przygotowali również punkt informacyjny, w którym na gości czekały broszury informacyjne oraz gadżety promocyjne. Wydarzenie było promowane przede wszystkim na stronach internetowych obu organizatorów i profilach facebookowych⁷.

Zabytek Otwarty okazał się odpowiedzią na potrzeby zarówno ze strony inicjatorów, jak i uczestników spotkania. Archiwum Państwowe w Poznaniu

³ Dokument ten od imienia wystawcy nazywany jest zwyczajowo „Zbylutem”. Archiwum Państwowe w Poznaniu, Klasztor cystersów w Łeknie, sygn. D 1. Zob. także *Dokument fundacyjny Zbyluta dla klasztoru cysterskiego w Łeknie z 1153 roku*, oprac. A. Wyrwa, Poznań-Gniezno 2016.

⁴ AP w Poznaniu, Cechy miasta Poznania, sygn. D 349.

⁵ Tamże, Akta miasta Gniezno, sygn. I 49.

⁶ Zob. *Program Międzynarodowego Dnia Archiwów 2017 w AP Poznań*, <http://poznan.ap.gov.pl/program-miedzynarodowego-dnia-archiwow-2017-w-ap-poznan/> (dostęp 22 sierpnia 2017).

⁷ Zob. *Archiwum Państwowe w Poznaniu*, <https://www.facebook.com/APPoznan/> (dostęp 22 sierpnia 2017); *Trakt Królewsko-Cesarski w Poznaniu*, <https://www.facebook.com/trakt.poznan/> (dostęp 22 sierpnia 2017).

mogło z sukcesem zrealizować zadanie popularyzacji swojego zasobu, a CTK TRAKT udało się wypromować kolejny przystanek na trasie swoich wycieczek. Liczba i zainteresowanie uczestników wydarzenia pokazały, że w Poznaniu istnieje zapotrzebowanie na tego rodzaju aktywności instytucji związanych z historią miasta. Organizatorzy wydarzenia zapowiedzieli wspólną aranżację kolejnych przedsięwzięć, na co zarówno mieszkańcy Poznania, jak i pracownicy Archiwum z niecierpliwością czekają.

Julia Olejniczak

II Kongres Archiwów Społecznych, Warszawa 9 września 2017 r.

Ciekawym wydarzeniem dla archiwistów był II Kongres Archiwów Społecznych, który odbył się 9 września 2017 r. w Domu Spotkań z Historią w Warszawie. Zgromadził głównie osoby prowadzące archiwa społeczne, choć obecni byli również praktycy i teoretycy związani z jednostkami akademickimi i państwową służbą archiwalną.

Otwarcia Kongresu dokonał Dominik Czaprigo, który powitał gości i uczestników wydarzenia oraz przedstawił jego program. W swoim wystąpieniu nawiązał do I Kongresu Archiwów Społecznych, który odbył się w 2015 r. Ponadto wspomniał, iż spotkanie jest imprezą towarzyszącą Piknikowi Inicjatyw Pozarządowych.

Następnie głos zabrał Zbigniew Gluza (prezes Ośrodka Karta), który zaprezentował rozwój archiwistyki społecznej na przestrzeni ostatnich dwóch lat. Za najważniejszy element uznał proces stabilizacji archiwów społecznych poprzez wejście ich do sektora publicznego poprzez możliwość korzystania z grantów i konkursów. Ponadto podkreślił, iż archiwa społeczne są emanacją społeczeństwa.

Słowo powitania do uczestników skierował również dr Henryk Niestrój (zastępca Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych), który zastanawiał się, czy w Polsce mamy do czynienia z dwiema archiwistykami – państwową i społeczną. Stwierdził jednak, iż obie w sposób naturalny uzupełniają się. Powiedział również, iż archiwa państwowe mogą wiele nauczyć się od archiwów społecznych, choćby w kwestii pozyskiwania zbiorów. Ponadto zauważył, iż w archiwach państwowych znajdujemy odzwierciedlenie spraw urzędowych, archiwa społeczne zaś tworzone są przez ludzi i stanowią niepaństwowy zasób archiwalny.

Drugim punktem obrad był panel dyskusyjny *Pamięć trzeciego sektora*, prowadzony przez Artura Józwika, który na wstępie omówił wydany przez Ośrodek Karta poradnik *Archiwum Organizacji Pozarządowej*. Następnie roz-